

Věc C-388/21

Žádost o rozhodnutí o předběžné otázce

Datum doručení:

23. června 2021

Předkládající soud:

Landgericht Erfurt (Německo)

Datum předkládacího rozhodnutí:

17. června 2021

Žalobce:

A

Žalovaná:

B

Landgericht Erfurt [OMISSIS]

Usnesení

o podání žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce

k Evropskému soudnímu dvoru

ve věci

A_____
– žalobce –

[OMISSIS]

proti

B_____
– žalované –

[OMISSIS]

ohledně náhrady škody z důvodu skandálu „Dieselgate“

Osmý občanskoprávní senát Landgerichts Erfurt (Zemský soud v Erfurtu, Německo)[OMISSIS]

[OMISSIS]

rozhodl takto:

- I. Řízení se přerušuje.
- II. Soudnímu dvoru Evropské unie se na základě článku 267 SFEU předkládají následující otázky týkající se výkladu unijního práva:

1. Je účelem a cílem čl. 18 odst. 1, čl. 26 odst. 1 a článku 46 směrnice 2007/46/ES ve spojení s články 4, 5 a 13 nařízení (ES) č. 715/2007 také ochrana zájmů individuálních nabyvatelů motorových vozidel a jejich majetku? Patří mezi ně také zájem individuálního nabyvatele vozidla nenabýt vozidlo, které nespĺňuje požadavky unijního práva, zejména nenabýt vozidlo, které je vybaveno nepřipustným odpojovacím zařízením podle čl. 5 odst. 2 nařízení (ES) č. 715/2007?

2. Vyžaduje unijní právo, zejména zásada efektivit y a evropská základní práva, jakož i vlastní práva přírody, aby existoval občanskoprávní nárok na náhradu škody nabyvatele vozidla ve vztahu k výrobci motorových vozidel v případě jakéhokoliv zaviněného – z nedbalosti nebo úmyslného – jednání výrobce vozidla, když uvádí do provozu motorové vozidlo, které je vybaveno nepřipustným odpojovacím zařízením podle čl. 5 odst. 2 nařízení (ES) č. 715/2007?

A. Skutkový stav a původní řízení

Spor v původním řízení patří k početným sporům souvisejícím s „Dieselgate“, v jejichž rámci jsou po celé Evropě vůči výrobcům vozidel nebo motorů, které jsou vybaveny zakázaným odpojovacím zařízením, uplatňovány nároky na náhradu škody.

V červenci 2017 koupil žalobce od autorizovaného prodejce motorových vozidel ojeté motorové vozidlo typu Mercedes-Benz GLK 200 CDI. Uvedené vozidlo má naftový motor typu OM 651 splňující emisní normu Euro 5, pocházející od žalované.

Svou žalobou se žalobce domáhá toho, aby byla žalované uložena povinnost zaplatit částku 8 457,47 euro a povinnost k osvobození od závazků ze smlouvy o půjčce ve výši 15 528,32 euro výměnou za předání vozidla.

Ve vozidle existuje řízení recirkulace výfukových plynů v závislosti na teplotě, to znamená, že recirkulace výfukových plynů se při určité vnější teplotě sníží (takzvané teplotní okno), což vede k vyšším emisím NO_x (oxidu dusíku).

B. Použitelné předpisy německého práva

Ustanovení německého práva, která jsou rozhodná pro vyřešení sporu, znějí takto:

Ustanovení § 823 BGB (občanský zákoník) Povinnost nahradit škodu

(1) Každý, kdo úmyslně nebo z nedbalosti protiprávně poškodí život, tělo, zdraví, svobodu, vlastnictví nebo jiné právo jiné osoby, je povinen nahradit této osobě škodu, která na základě toho vznikla.

(2) Stejně povinnosti má ten, kdo poruší zákon, jehož předmětem je ochrana jiných osob. Je-li podle obsahu tohoto zákona jeho porušení možné i bez zavinění, platí povinnost náhrady pouze v případě zavinění.

Ustanovení § 826 BGB Úmyslné poškození v rozporu s dobrými mravy

Kdo způsobem porušujícím dobré mravy druhému úmyslně způsobí škodu, je povinen mu tuto škodu nahradit.

C. Relevance předběžných otázek pro rozhodnutí

V případě „tepelného okna“ sporného motorového vozidla se jedná podle předběžného posouzení soudu o nepřípustné odpojovací zařízení ve smyslu ustanovení čl. 5 odst. 2 věty druhé písm. a) ve spojení s čl. 3 bodem 10 nařízení (ES) č. 715/2007. Použití takového odpojovacího zařízení vyvolává otázku, zda z unijního práva – prostřednictvím ochranného účinku nebo přímo – vyplývá občanskoprávní nárok kupujícího vozidla i v případě jen nedbalostního porušení unijního práva ze strany výrobcem vozidla. Na odpovědi na tuto otázku závisí úspěch projednávané žaloby, jelikož odpovědnost za úmyslné způsobení škody v rozporu s dobrými mravy ve smyslu § 826 BGB se zdá být vyloučena. Soudní dvůr ještě o této otázce nerozhodl. Nejedná se ani o *acte clair*.

1. K první předběžné otázce

Podstatou první otázky je, zda je účelem a cílem unijního práva rovněž chránit individuálního nabyvatele vozidla vybaveného nepřípustným odpojovacím zařízením. V tomto případě totiž německé právo přiznává na základě § 823 odst. 2 BGB v zásadě nárok na náhradu škody.

Deliktní odpovědnost žalované by mohla vyplývat z § 823 odst. 2 BGB ve spojení s čl. 18 odst. 1, čl. 26 odst. 1 a článkem 46 směrnice 2007/46/ES a články 4, 5 a

13 nařízení (ES) č. 715/2007. To předpokládá, že tato ustanovení, posuzovaná samostatně nebo jako celek, mohou být považována za „ochrannou normu“.

Pokud jde o podmínky ochranné normy, Bundesgerichtshof (Spolkový soudní dvůr) ve své žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce v „případě prsních implantátů“ uvedl [OMISSIS]:

„Podle ustálené judikatury Bundesgerichtshof je třeba považovat normu za ochrannou ve smyslu § 823 odst. 2 BGB, pokud má na základě svého účelu a obsahu sloužit přinejmenším i ochraně jednotlivce nebo určitých okruhů osob proti porušení určitého právního zájmu. Pro tyto účely není důležitý účinek, ale obsah a účel zákona jakož i to, zda zákonodárce zamýšlel nebo akceptoval při přijímání zákona takovou právní ochranu, jaká je uplatňována v případě údajného porušení práva ve prospěch jednotlivců nebo určitých okruhů osob. Postačí, aby norma chránila i předmětný zájem jednotlivce, třebaže je v prvé řadě jejím cílem veřejný zájem. Jinak nelze oblast působnosti ochranných norem rozšiřovat. Proto nestačí, aby bylo objektivně dosaženo individuální ochrany dodržením normy jakožto jejího odrazu; naopak musí být součástí účelu této normy. Kromě toho se musí jevit vytvoření individuálního nároku na náhradu škody jako smysluplné a proveditelné ve smyslu celého systému předpisů o odpovědnosti, přičemž je třeba v rámci komplexního posouzení celkového regulačního kontextu, do něhož je norma zasazena, přezkoumat, zda mohlo být záměrem zákonodárce spojit porušení chráněného zájmu s delikt ní povinností k náhradě škody osoby, která normu porušuje, a to v rámci odlehčení důkazního břemene ve prospěch poškozeného.“

V této souvislosti tedy vyvstává otázka, zda celé unijní právo, zejména čl. 18 odst. 1, čl. 26 odst. 1 směrnice 2007/46/ES, jakož i čl. 5 odst. 2 nařízení (ES) č. 715/2007 mají kromě ochrany obecných zájmů chránit i jednotlivého nabyvatele před tím, aby nabyl motorové vozidlo, které není v souladu s unijním právem, zejména takové, které má nepřipustné odpojovací zařízení podle čl. 5 odst. 2 nařízení (ES) č. 715/2007

2. K druhé předběžné otázce

Kromě toho vyvstává otázka, zda přímo vyplývá z unijního práva, nezávisle na tom, za má povahu ochranné normy, že nabyvatel vozidla má nárok na náhradu škody. Pro to by mohla hovořit zásada efektivity ve spojení se základními právy Unie a s vlastními právy přírody.

a) **Zásada efektivity** unijního práva vyžaduje, aby cíle sledované unijním právem nebyly ohroženy nebo nadměrně ztíženy.

Cíle a záměry sledované evropskými právem upravujícím registraci a emise dosáhnou užitečného účinku pouze v případě, že nastalé protiprávní jednání bude potrestáno a zamezí se budoucímu protiprávnímu jednání (viz též článek 46 směrnice 2007/46/ES). Za účelem zajištění dosažení cílů spočívajících ve vysoké

míře bezpečnosti silničního provozu, vysoké úrovni ochrany zdraví a životního prostředí, v racionálním využívání energií, účinné ochraně před neoprávněným užíváním a popř. v ochraně spotřebitele, je třeba účinných sankcí s odrazujícím účinkem. Na to musí dbát vnitrostátní soudy (viz rozsudek Soudního dvora ze dne 3. října 2013, C-32/12, ECLI:EU:C:2013:637).

Obojí – sankce i preventivní účinek – se však v Německu jeví jako sporné. Často se uvádí, že Německo aplikuje nedostatečné sankce. Německé právo údajně neobsahuje sankční normy, které by byly v souladu s požadavky unijního práva. Neexistuje trestní odpovědnost právnických osob.

Podle zásady efektivity se tedy může ukázat jako nezbytné, aby se za účelem kompenzace jakékoliv zaviněné jednání (z nedbalosti nebo úmyslné), kterého se dopustili výrobci motorových vozidel ve vztahu k existenci odpojovacího zařízení, sankcionovalo tím, že nabyvatel bude moci vůči výrobcu uplatnit nárok na náhradu škody na základě deliktní odpovědnosti.

b) Stejně jako zásada efektivity mohou i **základní práva Unie** zakládat původní evropský nárok na náhradu škody.

V projednávaném případě je dotčena oblast působnosti Listiny základních práv – jako *living Instrument* – to znamená, že Listina váže a zavazuje Evropskou unii, jakož i její členské státy (čl. 51 odst. 1 Listiny). Použitelnost unijního práva – v tomto případě práva upravujícího registraci motorových vozidel – totiž s sebou nese a podmiňuje použitelnost základních práv zaručených Listinou (rozsudek Soudního dvora EU ze dne 26. ledna 2013, C-617/10, ECLI:EU:C:2013:105, bod 21).

Z materiálního hlediska jsou především relevantní právo na život (čl. 2 odst. 1 Listiny) a právo na fyzickou a duševní nedotknutelnost (čl. 3 odst. 1 Listiny) – jako „ekologické lidské právo“. Tato základní práva mají v důsledku svého úzkého sepětí s lidskou důstojností uvedenou v článku 1 Listiny přímý účinek ve vztazích mezi třetími osobami neboli horizontální účinek [OMISSIS]. Nárokují si tedy závazný účinek mezi jednotlivci v občanském soudním sporu (v tomto smyslu viz rozsudek Soudního dvora ze dne 17. dubna 2018, C-414/16, ECLI:EU:C:2018:257, body 76 a následující). To platí zejména pro subjekty se silným postavením na trhu, podobné státu. Dále se přidávají zásada ochrany zdraví uvedená v článku 35 Listiny, zásada ochrany životního prostředí uvedená v článku 37 Listiny a zásada ochrany spotřebitelů v článku 38 Listiny, které obsahují požadavky na optimalizaci.

Se všemi těmito základními právy a zásadami se pojí rozsáhlé povinnosti v oblasti ochrany (viz rovněž *Gerechthof Den Haag*, rozsudek ze dne 9. října 2018, 200178.245/01 – „Urgenda“). Konečně a podstatným způsobem se jedná o účinnost a účinné uplatňování evropských základních práv. Podle čl. 51 odst. 1 věty druhé Listiny musí Unie a členské státy podporovat základní práva a zásady stanovené v Listině. Cílem této výslovné povinnosti podporovat základní práva a

zásady je komplexní uskutečňování základních práv a optimalizace ochrany základních práv.

c) V případě kauzy Dieselgate mohou posílit ochranu i **vlastní práva přírody** [OMISSIS]. Oxidy dusíku jsou ve velké míře škodlivé pro životní prostředí (viz rovněž rozsudek Soudního dvora ze dne 3. června 2021, C-635/18, ECLI:EU:C:2021:437, jakož i stanovisko generálního advokáta Bobka ze dne 10. června 2021, C-177/19, ECLI:EU:C:2021:476). Emise vysoce znečišťujících dusíkatých látek v míře vyšší, než je povolena, zasahuje do práv přírody, jako je například její právo na nedotknutelnost podle článku 3 Listiny při jeho obdobném použití.

Taková práva přírody mohou být vyvozena z Listiny, jakož i ze systému evropských smluv, například pomocí analogie. Otevřený výraz „osoba“, který je často používán v Listině, zahrnuje rovněž přírodu nebo jednotlivé ekosystémy [OMISSIS]. Bylo by rovněž rozporuplné přiznat umělé inteligenci právní subjektivitu, k čemuž se na evropské úrovni směřuje, a ekosystémům nikoliv.

Uznání zvláštních práv přírody výkladem a uplatňováním platného práva se vyžaduje z důvodu *důležitosti a naléhavosti* ekologických výzev. Právo Evropské unie je tomuto otevřené [OMISSIS].

V každém případě existuje zásadní hodnotící rozpor: Zájmy kapitálu a majetkové zájmy jsou již po staletí právně kodifikované a zajištěné [OMISSIS], aktuálně kryptoměny, zatímco ekologické zájmy jsou tradičně zanedbávány. Vlastní vnitřní hodnota přírody a životního prostředí, jakož i jejich hodnota pro člověka – *conditio sine qua non* pro provádění všech lidských práv – zůstávají mimo pozornost.

Uznání práv přírody odpovídá celosvětovému trendu [OMISSIS].

Měřítka vytvářejí ústavy a soudy v Global South, například v Ekvádoru nebo v Kolumbii. Kolumbijský ústavní soud tak uznal právní subjektivitu řeky Rio Atrato a kolumbijské amazonské oblasti. V řadě dalších právních řádů se ukazuje srovnatelný vývoj. Platí to pro Nový Zéland nebo aktuálně pro Švýcarsko nebo Švédsko (viz rovněž rozhodnutí švýcarského spolkového soudu o základních právech pro primáty, rozsudek ze dne 16. září 2020, 1C_105/2019).

Kromě toho je unijní právní řád otevřen mezinárodním vlivům. Dynamické ustanovení o otevřenosti v článku 53 Listiny připouští osvojení si popsaného celosvětového právního vývoje [OMISSIS].

Záruka lidské důstojnosti zakotvená v Listině nesvědčí proti, ale ve prospěch uznání práv přírody. Lidská důstojnost zakotvená v článku 1 Listiny a odpovědnost ve vztahu k lidskému společenství a budoucím generacím uvedená v preambuli sledují totiž požadavek umožnit prostřednictvím uznání práv přírody i budoucím generacím svobodný a nezávislý důstojný život.

Slouží to nejen k zaručení mezigenerační a intertemporální svobody, ale i myšlenke rovnosti, která je zakotvena v Listině. Odpovídá to požadavku solidarity, kterým je prodchnuta celá Listina. Ze základních práv Unie – od práva na život až k vlastnickému právu – a z jejich ochranné povahy vyplývá povinnost uznat práva přírody.

V ostatním soud odkazuje na srovnatelné žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce v souvislosti se skandálem „Dieselgate“, například na ten, který podal Landgericht Ravensburg (Zemský soud v Ravensburg, Německo) [OMISSIS].

[OMISSIS] [oprávnění podat žádost o rozhodnutí o předběžné otázce podle vnitrostátního práva]

Pochybnosti o nezávislosti německé justice z předchozí žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce ze dne 15. června 2020 (sp. zn. C-276/20) nadále trvají.

[OMISSIS]

PRACOVNÍ DOKUMENT